

У ЗЕМЉИ СКАРАБЕЈА¹

*О НЕКИМ ВАЖНИМ ПОСЛОВИМА КО-
ЛИ СЕ ОБАВЉАЈУ У СВЕЧАНОЈ УНИФОРМИ
И ДИПЛОМАТСКОМ ФРАКУ, О НЕПРОЦЕ-
ЊИВОМ ИСКУСТВУ И ПРИЈАТЕЉСТВИМА
КОЈА СЕ НЕГУЈУ И ДАНАС*

Већ 1983. године, као једног од најбољих младих официра своје генерације који се до тада бавио развојем артиљеријских система у Управи артиљерије, али и познаваоца страних језика (енглески и руски), Славко Јовић, тадашњи начелник Друге обавештајне управе, предложио је Јована Чековића за помоћника војног изасланика за војно-економску и научно-техничку сарадњу у Египту, што су надлежна министарства (а реч је о министарствима одбране, иностраних послова и привреде) и прихватила. Испоставило се да је то била далекосежна и мудра одлука.

– Отишао сам код генерала Јовића да се представим и да питам када да дођем на припреме за одлазак – прича Јован. – Он је, иначе, некада био војни изасланик у Судану. Кад, сасвим неочекивано, он почне да разговара са мном на енглеском! Прихватим ја, „туц-муц“, споразумесмо се некако. А онда је кренуо додатно да ме кињи питањима: како се

---

¹ Котрљан, балегар (лат. *scarabeus*) врста инсекта тврдокрилца, симбол древног Египта посвећен богу Сунца.

каже пепелара (немам појма), како се каже кључ (такође)... и, заиста, успе да ми докаже да не знам енглески, бар не онолико колико сам веровао да знам. Повређеног поноса, одговорио сам му: „Ако не знам енглески, знам нешто друго“. И кренем да се удаљим, али не знам како се на енглеском каже „дозволите да одем“. Опазио је да сам поцрвенео. То му је, вероватно, био путоказ. Уз то, у магновењу, заборавим шапку код њега на чивилуку, а треба да се појавим у Управи артиљерије. И, шта ћу, да се вратим, не иде. Зато се сјурим до продавнице и купим нову. Кренем ја на припреме, кад он одреди да седим крај њега док држи предавања. То ми је било најтежих шест месеци, али сам зато истински научио енглески језик. Нас десетак је тако рећи одмах после тога распоређено по мисијама.

Када сам се вратио из Каира, Славко је добио чин генерала, па је постављен за шефа сектора који је требало да први пут организује групу за мировну мисију у ирачко-иранском рату, 1988. године. Он је, иначе, био и командант првог југословенског одреда који је, под заставом Уједињених нација, ишао у Ирак, чак је био и командант мировних снага.

Јован је прошао полугодишње припреме, положио све потребне испите, и отпутовао у Египат. Али, почетак није обећавао.

– Само петнаестак дана по доласку у Каиро, добио сам задатак да, као помоћник војног изасланика за војно-економску и научно-техничку сарадњу, али и представник СДПР-а, организујем интендантску изложбу у престоници Египта – сећа се Јован Чековић. – Том догађају је придаван велики значај, па је из Београда требало да дође и генерал Милун Огњановић, тадашњи начелник Интендантске службе ЈНА, како би отворио ту нашу изложбу. А као претходница, стигли су инжењери, техничари и дизајнери. Препустио сам их преводиоцима, а ја сам са генералом, који је у војсци Египта био задужен за интендантуру, пошао на аеродром да сачекамо његовог колегу. У то време официри ЈНА су путовали ретко ван земље, а ако би некуда и ишли, било

је то обично у саставу државне делегације, па је и наш војни протокол у том смислу био скроман. Свеједно, генерал Огњановић се припремио, па је чак написао и говор.

Мајор Ј. Чековић, помоћник војног изасланика у Каиру, поздравља чланове војних делегација за Дан ЈНА

Иначе, у таквим ситуацијама се приликом првог сусрета размењују поздраве, а разговор своди на куртоазна питања и одговоре. Генерал Огњановић то није знао, па је извадио онај свој говор и, уместо на отварању изложбе, почео да га чита затеченим домаћинима. Видим да је ђаво однео шалу, нема преводиоца. Али, испоставило се да је то добро, јер Египћани нису знали српски, а Огњановић није знао енглески, па сам почео да га „интерпретирам” онако како су и они очекивали. Али, замало да се избрукам! Јер, било је речи и о некаквој фарми бикова који би се користили и за прераду и за расплод, а мене је стигла нека клетва, па нисам могао да се сетим како се на енглеском каже бик. Знао сам како се каже во, али баш во за расплод – не иде. Окренем ја да гестикулирам, а „стручно” објашњавам: „Ох up, cow down!” Или кад је почео о фарми дивљих зечева... Сад, да ли су они

заиста били дивљи, или су их тако прозвали да би се разликовали од кунића, не знам. Али, не могу за зеца да кажем да је „savage”, дивљак, него га опишем као „no domestic”. Тако сам успешно превео читав говор генерала Огњановића. Да ме је неко са стране видео и чуо, помислио би да сам лудак. А, ипак, најгоре је било кад је требало превести израз „крава музара“. Морао сам у помоћ да призовем и руке и ноге, па сам се гестикацијом „намузао” по каирском аеродрому онолико. Ипак, све се добро завршило, док је потоња изложба оцењена као изузетно успешна. А да ли је неко, касније, написао извештај о мојим преводачким бравурама и „доприносу“ енглеском и српском језику, не знам. Пошто ме нису завитлавали због тога, изгледа да није.

Било је то моје ватрено крштење које није обећавало ништа добро, али испало је много боље него што сам се у тај мах надао.

НАСЕРОВ СИН И ГЕНЕРАЛ ТУС

Уз неоспоран податак о успешно обављеном послу и о томе да је, током свог мандата, склопио веома вредне уговоре, постоји и друга страна медаље боравка и рада Јована Чековића у Каиру.

– Иако су многи били убеђени да сам се у Египту бавио и обавештајним радом, то није тачно. Јесам био члан амбасаде, али канцеларије су ми биле ван наше дипломатске мисије, и то у представништву „Генекса”. Само једном сам се упустио у некакву авантуру због које сам могао дебе-ло да испаштам, а од колега сам добио и надимак „Велики шпијун”. Наиме, дружио сам се с Амиром Сабријем, сином премијера Египта из времена Насера, а он ме је, једном приликом, упознао с Халидом, Насеровим сином. Халид је, као и ја, био машински инжењер, били смо и вршњаци, па смо имали много разлога да изградимо пријатељство. Разлога – да, али не и времена! Јер, он је направио врло опасну глу-

пост: организовао је неке бесмислене демонстрације против Мубарака, па је морао да бежи.

Склонио се прво у Италију, а ја сам му средио да се, касније, пребаци у Југославију. Још памтим да сам га смеистио у хотел „Београд интерконтинентал”, у собу број 517.

У згради амбасаде имали смо такозвану глуву собу коју смо ми, млађи, прозвали „соба за исповедање”, у којој смо сваког јутра одржавали брифинге, после којих је слата депеша у Југославију. И, после „селидбе” Халида Насера, по препоруци моје супруге Анке, истог јутра сам нашем тадашњем амбасадору Милану Зупану рекао шта се и како догодило, као и да сам и сâм учествовао у томе. Моја информација се потпуно разликовала од оних које су тих дана стизале, те је амбасадор, који ме је, иначе, веома ценио, посумњао у ту моју изјаву, а у депеши коју је тог јутра послао, оградио се од ње. Наводно, нисам се најбоље снашао, нисам разумео шта се догађа. Али, ипак је пренео. После неколико дана, све новине су почеле да извештавају и пишу управо оно што сам му ја реферисао. Од тада је сваку информацију коју бих му донео прихватао без резерве.

Јован Чековић се није бавио обавештајним радом, али има ко јесте. И за себе, и за њега. О томе сведочи један занимљив допис што је и данас у његовом поседу, а који на овом месту наводимо како би се схватило на шта се тада сводио „обавештајни рад” у Египту. Наиме, војни изасланик у Каиру, пуковник др Петар Кнежевић тражио је, с тим у вези, одговоре на неколико питања:

„Мајоре Чековићу, напишите изјашњење у којем ћете одговорити на следећа питања:

1. Због чега сте и што причали генерал-пуковнику Тус Антуну у хотелској соби („Гезира Шератон“ хотела), 6. 11. 1985. године, и ко је био присутан разговорима?

2. Ко вас је овластио да са генералом Тусом сачињава-те програм и зашто ме о томе нисте комплетно известили (посебно за програм у слободном времену, 7. 11. 1985. године)?